

Biodiversitat a Catalunya
el repte de la conservació

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat

Google Earth / © 2012 Cnes / Spot Image / Image © 2012 TerraMetrics / Image U.S. Geological Survey

Conservar la biodiversitat, un deure compartit

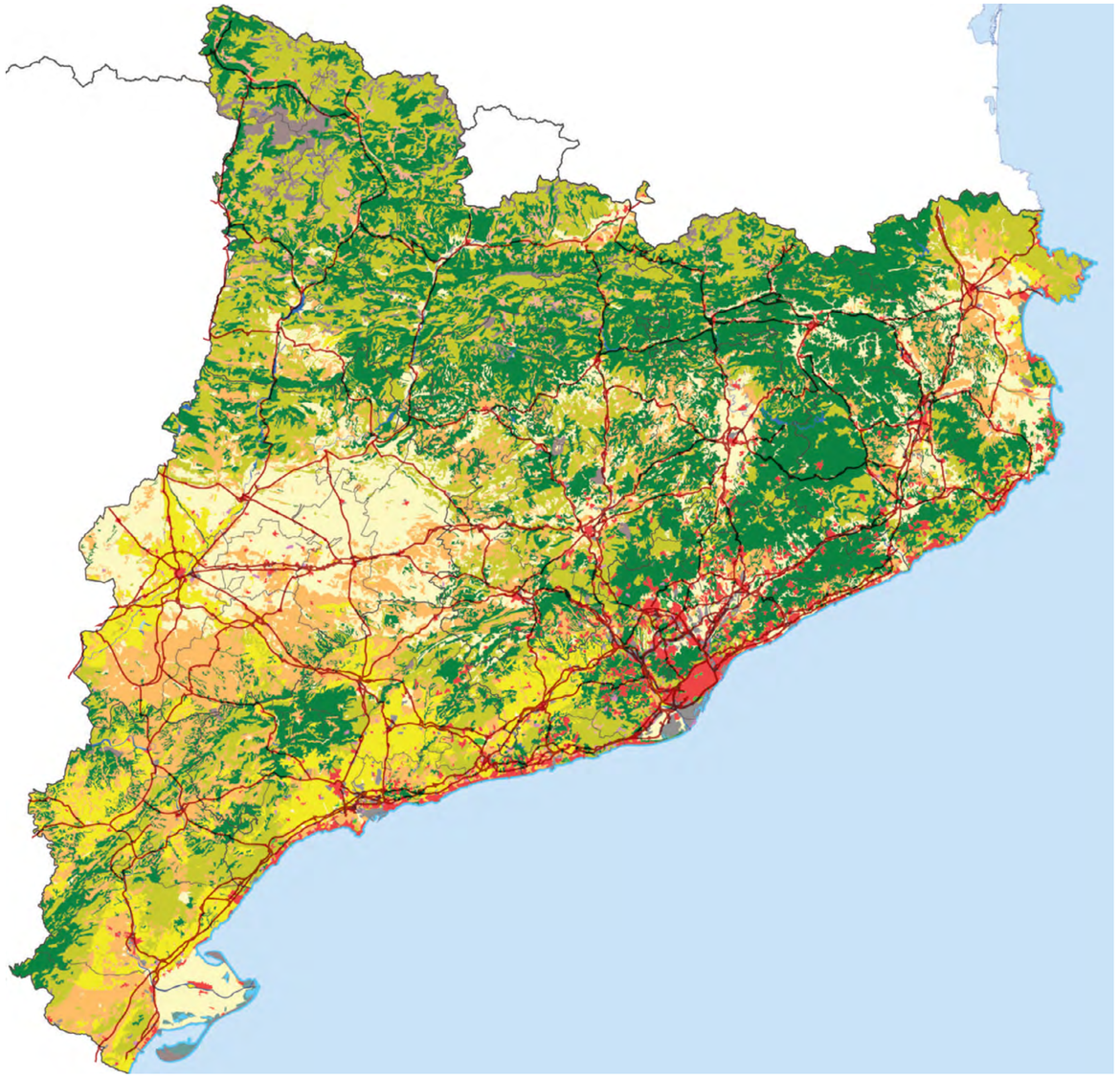
A Catalunya, la conservació del patrimoni natural i la biodiversitat s'emmarca en els principis del Conveni per a la diversitat biològica de les Nacions Unides (CBD) , i també en l'Estratègia de la Unió Europea per a la biodiversitat fins al 2020. Els Objectius d'Aichi, aprovats l'any 2010 a Nagoya, durant la cimera de les Nacions Unides sobre biodiversitat, marquen el rumb per redreçar el desenvolupament cap a la conservació dels hàbitats i les espècies, el manteniment dels béns i serveis ambientals i l'ús eficient dels recursos naturals. El repte és desplegar en clau local aquests objectius globals derivats del CBD, i promoure una acció governamental concordant, a l'empara del *Pla d'acció dels governs subnacionals, les ciutats i altres autoritats locals sobre biodiversitat 2011-2020*. Catalunya, involucrant-se en aquestes estratègies i directrius d'àmbit internacional, busca espais on compartir experiències per enriquir la seva Estratègia de biodiversitat.

Biodiversitat a Catalunya: el repte de la conservació

Catalunya és un mostrari de paisatges europeus a petita escala. Poc més de 30.000 km^2 allotgen una gran varietat de substrats, sòls, climes, orientacions, altituds i distàncies al mar. El conjunt és d'una gran diversitat ecològica, i d'una notable riquesa de paisatges, hàbitats i espècies. Hi ha més de 600 tipus d'hàbitats naturals i seminaturals.

Un 65% del territori manté un alt grau de naturalitat, però alhora és molt vulnerable, per les pressions a què està sotmès.

Més de 7 milions d'habitants es concentren en el 30% del territori principalment al litoral. A una intensa activitat agrícola, ramadera i industrial, s'hi afegeix una gran afluència turística –més de 20 milions de visitants anuals-, una alta taxa d'urbanització dispersa i una densa xarxa d'infraestructures viàries. La pressió que genera aquest model de vida fa que la petjada ecològica del país superi amb escreix la superfície administrativa.

Usos del sòl (CORINE, 2006)

Conèixer per conservar i gestionar sosteniblement

La resposta a unes pressions de tal magnitud i naturalesa es concreta en accions en l'àmbit del coneixement, de la conservació i de l'ús sostenible del patrimoni natural.

Coneixement 5
Organitzem la informació sobre el patrimoni natural 6
Avaluem els components del patrimoni natural 10
Identifiquem tendències mitjançant programes de seguiment 14

Conservació 19
Recuperem les espècies amenaçades 20
Protegim el 30% del territori 24
Restaurem ambients naturals degradats 26
Gestionem espais protegits humanitzats 30
Promovem la custòdia del territori 34

Ús sostenible 37
Garantim un model territorial sostenible 38
Reorientem les polítiques sectorials 41
Amb la conservació, promovem noves oportunitats 45
Reforcem les polítiques davant el canvi global 48

Coneixement

Organitzem la informació sobre el patrimoni natural 6
Cartografia dels hàbitats a Catalunya 7
Banc de dades de biodiversitat de Catalunya 8
L'inventari d'espais d'interès geològic 9

Avaluem els components del patrimoni natural 10
Avaluació del grau d'amenaça i l'estat de conservació dels hàbitats 11
Espècies amenaçades 12
Recerca aplicada sobre els sistemes naturals 13

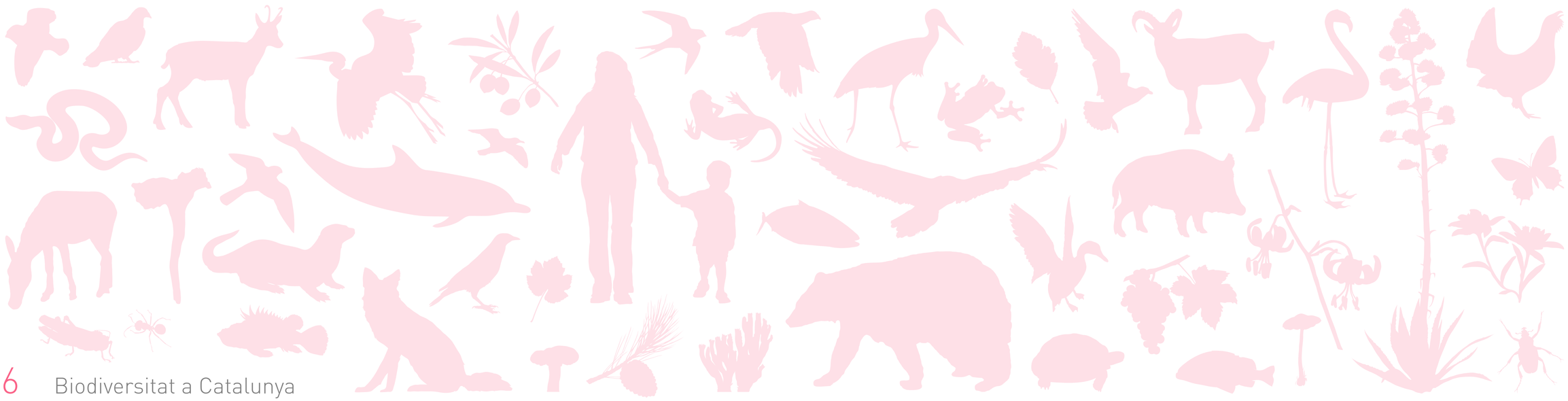
Identifiquem tendències mitjançant programes de seguiment 14
Cartografia d'espècies d'interès per a la conservació 15
Seguiment dels ocells a Catalunya 16
Seguiment de papallones diürnes 17
Seguiment de la biodiversitat marina 18

Índex

Organitzem la informació sobre el patrimoni natural

Generar informació sobre biodiversitat i patrimoni natural, i fer-la accessible, és fonamental per a la presa de decisions en la planificació i la gestió del medi natural.

Cartografia dels hàbitats a Catalunya
Banc de dades de biodiversitat de Catalunya
L'inventari d'espais d'interès geològic

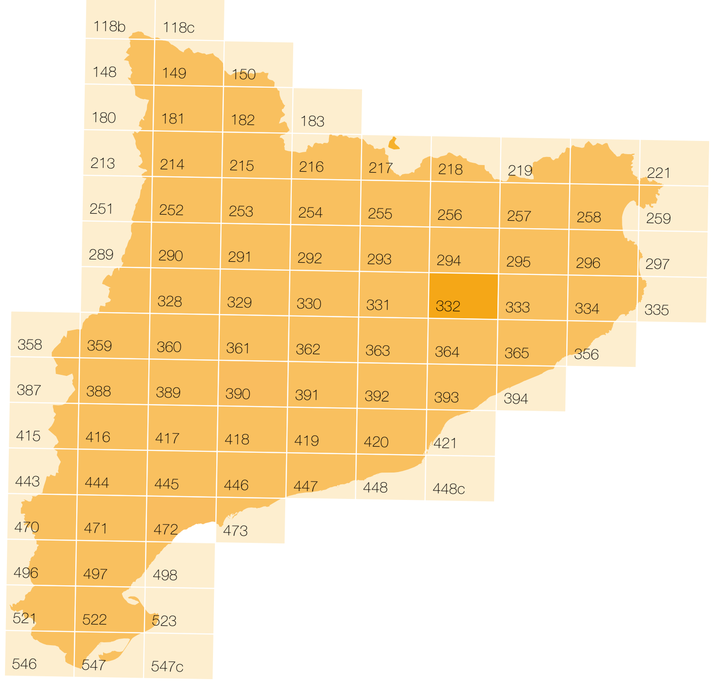
Organitzem la informació sobre el patrimoni natural

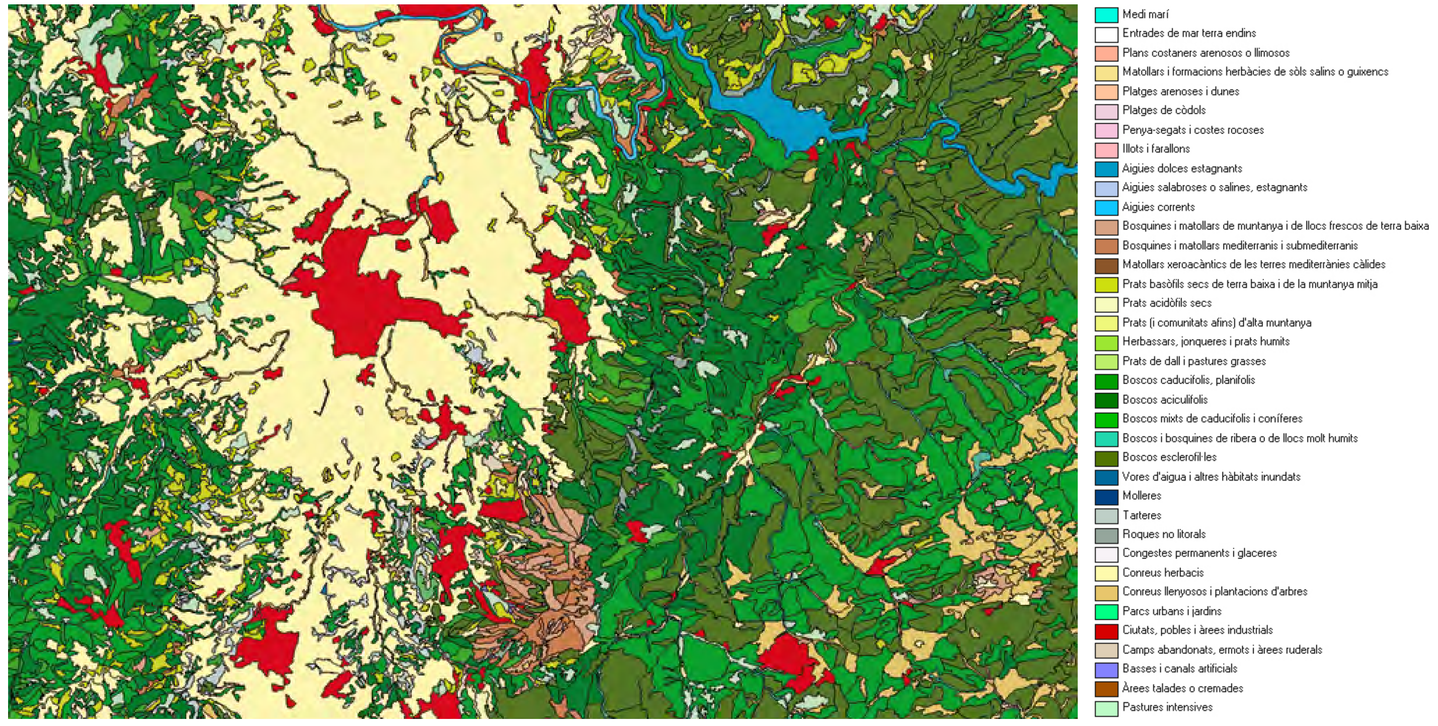
Cartografia dels hàbitats a Catalunya

Índex

La Cartografia dels hàbitats a Catalunya, realitzada en col·laboració amb la Universitat de Barcelona entre 1998 i 2006, aporta informació basada en la interpretació i l'adaptació de la classificació d'hàbitats de la Unió Europea del CORINE *Biotopes Manual*. Permet la representació cartogràfica a escala 1:50.000 de més de 600 unitats diferents.

El 2007 se'n va iniciar la segona edició, més precisa planimètricament, i més informativa, que permet visualitzar els canvis que s'han anat produint.

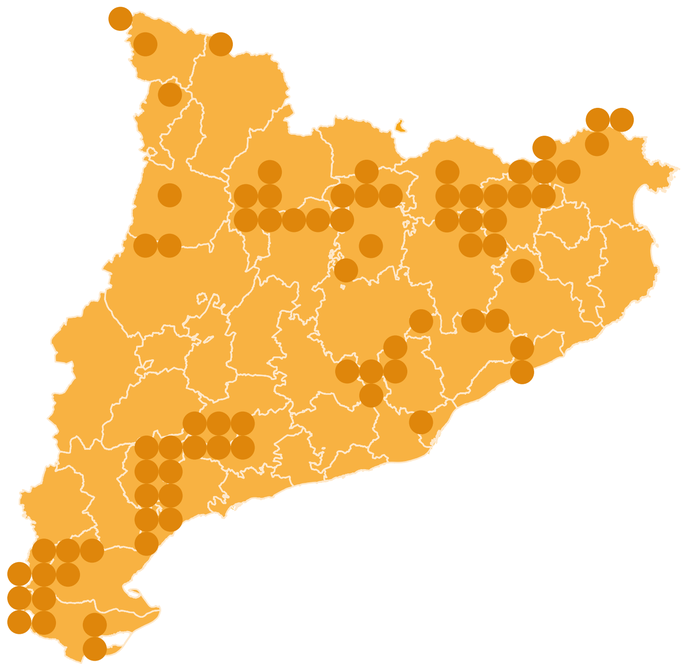
Organitzem la informació sobre el patrimoni natural

Banc de dades de biodiversitat de Catalunya

Índex

El Banc de dades de biodiversitat de Catalunya és una eina per millorar el coneixement, la gestió i la divulgació de la biodiversitat. Recull tota la informació sobre les espècies identificades a Catalunya a partir de dades de distribució, ecologia, biologia, graus d'amenaça, raresa o endemicitat.

Un conjunt d'aplicacions facilita l'explotació pràctica d'aquesta informació, en forma d'estadístiques. Hi ha dades de prop de 25.000 espècies.

BDBC

Taxus baccata

Família:
Taxaceae

Noms populars:
teix, teixera

Codi d'espècie:
000079

Forma biològica:
MP peren.

Ecologia:
boscos ombrívols

Estatges altitudinals:
est. montà

Distribució al Principat:
Pirineus i t. olostàtic i catalanídic

Freqüència:
bastant rar

Distribució biogeogràfica:
Lareeur.

Observacions:
fulles tòxiques, aril com

Floració:
III - IV

Distribució altitudinal:
500 - 1.800 m s. m.

Adscripció fitosociològica:
Fagetalia

Mida:
5 - 15 m.

Índex

Organitzem la informació sobre el patrimoni natural

L'inventari d'espais d'interès geològic

Nascut l'any 1999 d'un conveni de col·laboració entre la Generalitat de Catalunya i la Universitat Autònoma de Barcelona, l'Inventari d'espais d'interès geològic de Catalunya (IEIGC) és una selecció d'afloraments i llocs d'interès geològic que testimonien l'evolució geològica del territori català. Especialistes de tot Catalunya han aportat els seus coneixements i han col·laborat en la recopilació i la síntesi d'informació dels afloraments especialment rellevants de Catalunya. Aquest document serveix de marc de referència en la presa de decisions en la planificació i la gestió del territori. A banda d'informació cartogràfica, s'ha generat una fitxa descriptiva per a cadascun dels 157 elements d'interès geològic identificats.

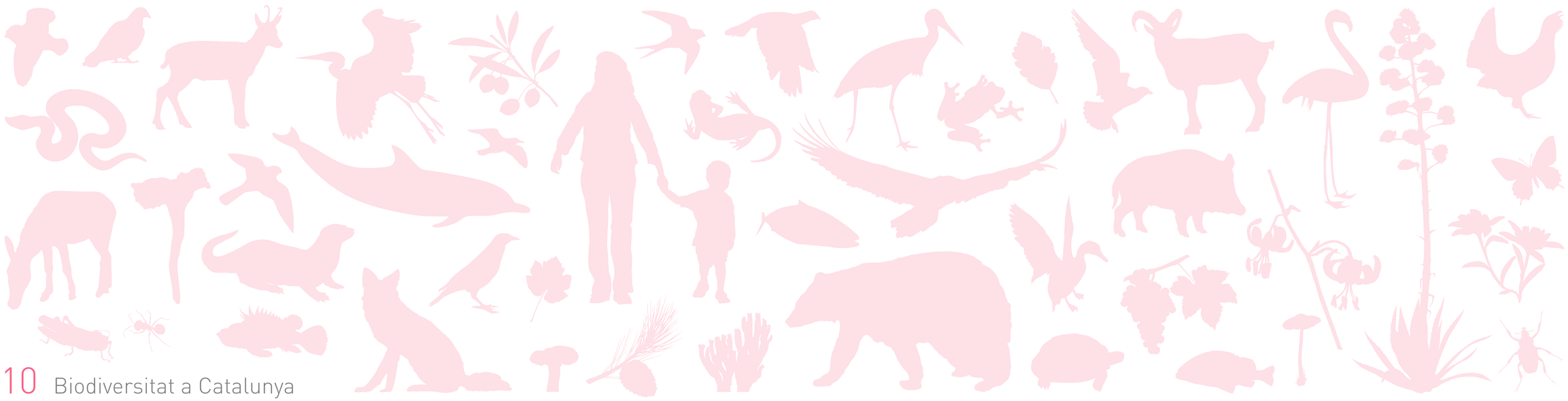

Índex

Avaluem els components del patrimoni natural

Avaluar l'estat dels diversos components del patrimoni natural (espècies, hàbitats, geòtops, sistemes i espais naturals) permet prioritzar i orientar adequadament els esforços de gestió.

- Avaluació del grau d'amenaça i l'estat de conservació dels hàbitats
- Espècies amenaçades
- Recerca aplicada sobre els sistemes naturals

Índex

Avaluem els components del patrimoni natural

Avaluació del grau d'amenaça i l'estat de conservació dels hàbitats

L'interès de conservació dels hàbitats és un paràmetre d'informació clau per a la planificació territorial. Depèn del valor intrínsec de cada hàbitat i, també, de l'estat de conservació en què es troba i de les amenaces que suporta. L'avaluació del grau d'amenaça i l'estat de conservació dels hàbitats CORINE presents a Catalunya, dut a terme en col·laboració amb la Universitat de Barcelona, ha permès identificar els hàbitats terrestres i marins que són alhora els més amenaçats i de més interès per a la conservació, com ara alguns prats calcícoles, boscos caducifolis mixtos de vessants pedregosos i ombrívols, o boscos de roure pènol. Entre els hàbitats marins, hi ha fons infralitorals rocosos i tenasses de *Lithophyllum byssoides*.

1 2 3 4

Avaluem els components del patrimoni natural

Espècies amenaçades

Índex

El coneixement de les espècies amenaçades a escala de Catalunya, la seva classificació i la distribució territorial són elements d'informació bàsics per a la gestió del territori i dels espais naturals protegits.
El Catàleg de flora amenaçada de Catalunya inclou més de 180 espècies en perill o vulnerables, de les quals es coneix la distribució de les poblacions. Aprovat l'any 2008, està en procés d'ampliació, per incloure-hi espècies de fongs, líquens i briòfits. També hi ha un llistat d'invertebrats que requereixen mesures de conservació a Catalunya, amb més de 100 espècies. I està en procés d'aprovació el Catàleg de fauna amenaçada.

L'objectiu bàsic és donar un rang normatiu de protecció a les espècies que ho requereixen, més enllà de la normativa de caràcter general que les afecta.

1 2 3 4 5

Avaluem els components del patrimoni natural

Recerca aplicada sobre els sistemes naturals

Índex

El Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals és un centre públic de recerca, en el qual participa la Generalitat de Catalunya, diferents universitats i centres de recerca. Es dedica a generar coneixement i a desenvolupar eines innovadores en el camp de l'ecologia terrestre. Ha treballat en l'avaluació dels efectes de les pertorbacions actuals i futures sobre els sistemes naturals, i en la prospecció dels efectes del canvi global sobre hàbitats i sistemes naturals. Entre els diversos productes i serveis que genera, destaca l'anàlisi de riscos ambientals, l'establiment de xarxes de seguiment ambiental, el desenvolupament d'indicadors ambientals o la modelització de dinàmiques ecològiques i ambientals. Són especialment rellevants per a la conservació del patrimoni natural, treballs com l'Inventari de boscos singulars de Catalunya o l'anàlisi de l'estoc de carboni dels boscos.

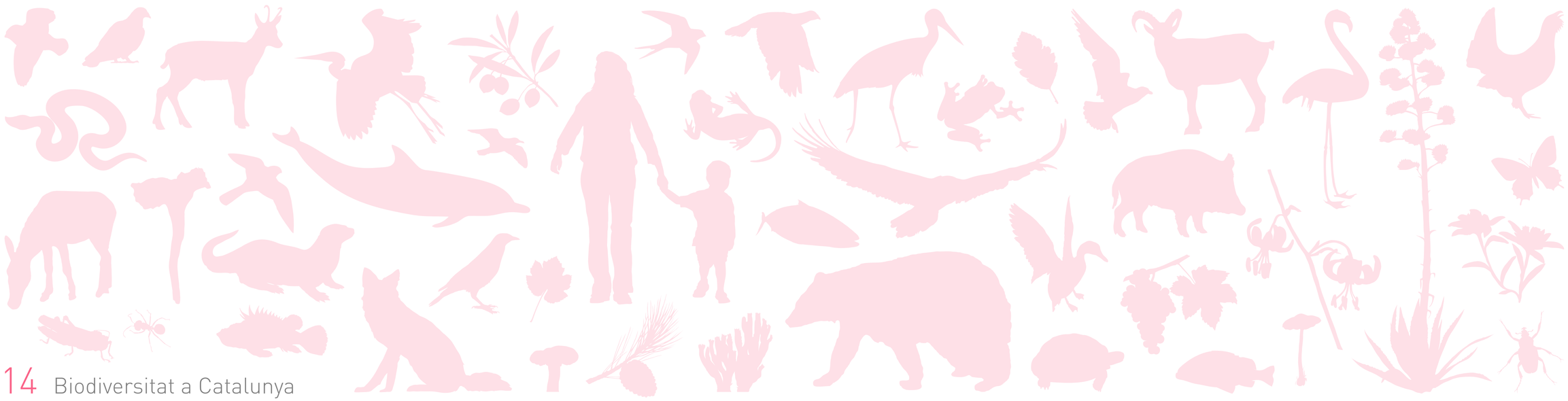
1 2 3

Índex

Identifiquem tendències mitjançant programes de seguiment

Incorporar la dimensió temporal en la informació sobre biodiversitat i patrimoni natural fa possible detectar tendències i orientar millor la presa de decisions.

- Cartografia d'espècies d'interès per a la conservació
- Seguiment dels ocells a Catalunya
- Seguiment de papallones diürnes
- Seguiment de la biodiversitat marina

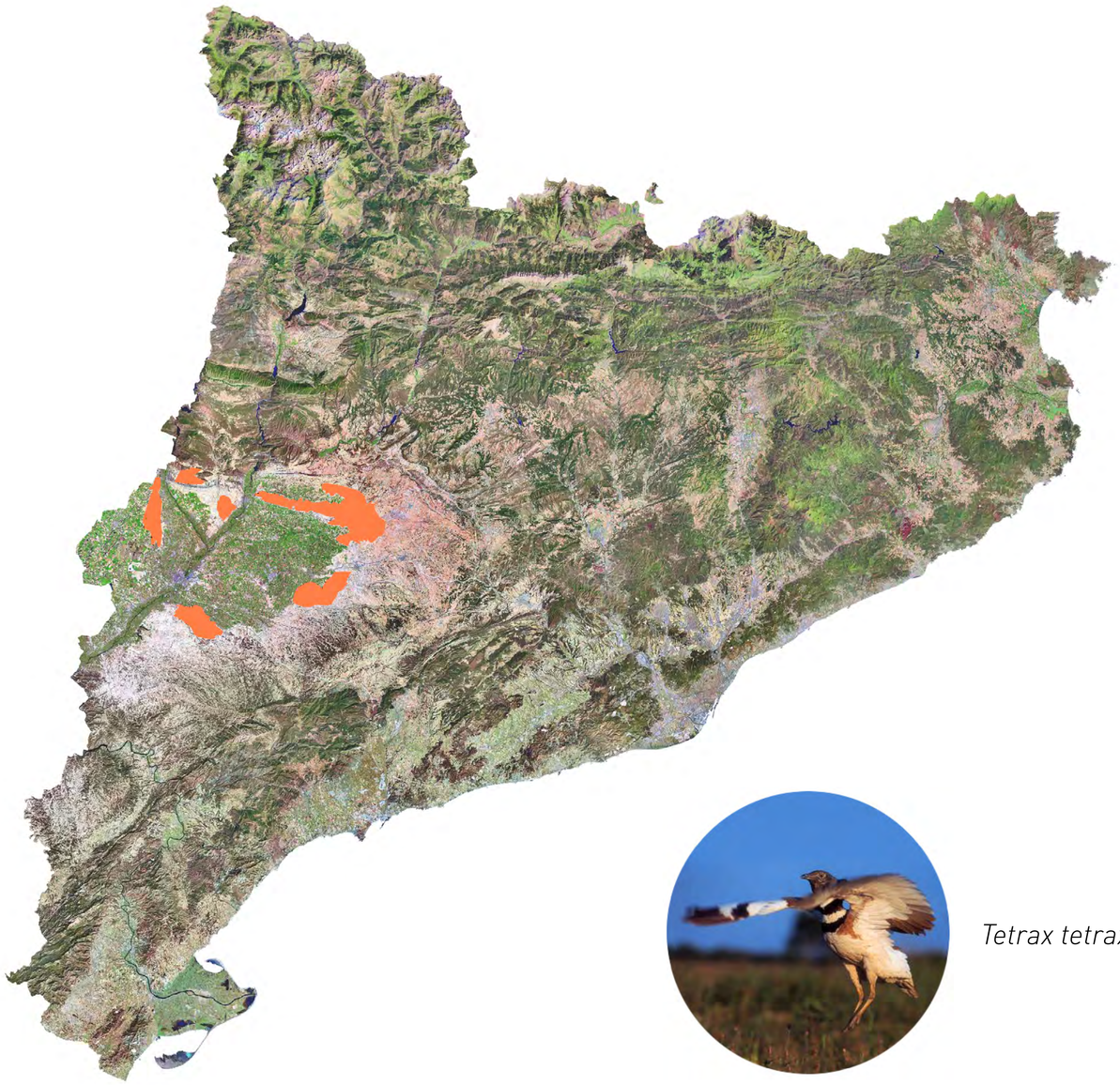

Identifiquem tendències mitjançant programes de seguiment

Cartografia d'espècies d'interès per a la conservació

Índex

El sistema d'informació geogràfica d'espècies aporta informació sobre l'àrea de distribució i els sectors crítics o més sensibles de les espècies d'interès per a la conservació de la fauna i de la flora a Catalunya, a partir de les dades dels programes de seguiment. És una eina potent de consulta, planificació i gestió amb múltiples aplicacions: ordenacions forestals, aprofitaments dels recursos naturals, tasques de control i vigilància, elaboració de plans cinegètics, avaluació de possibles impactes ambientals per obres i infraestructures, etc. El procés de disseny de la xarxa Natura 2000 ha fet un ús intensiu d'aquesta eina.

Tetrax tetrax

Identifiquem tendències mitjançant programes de seguiment

Seguiment dels ocells a Catalunya

Índex

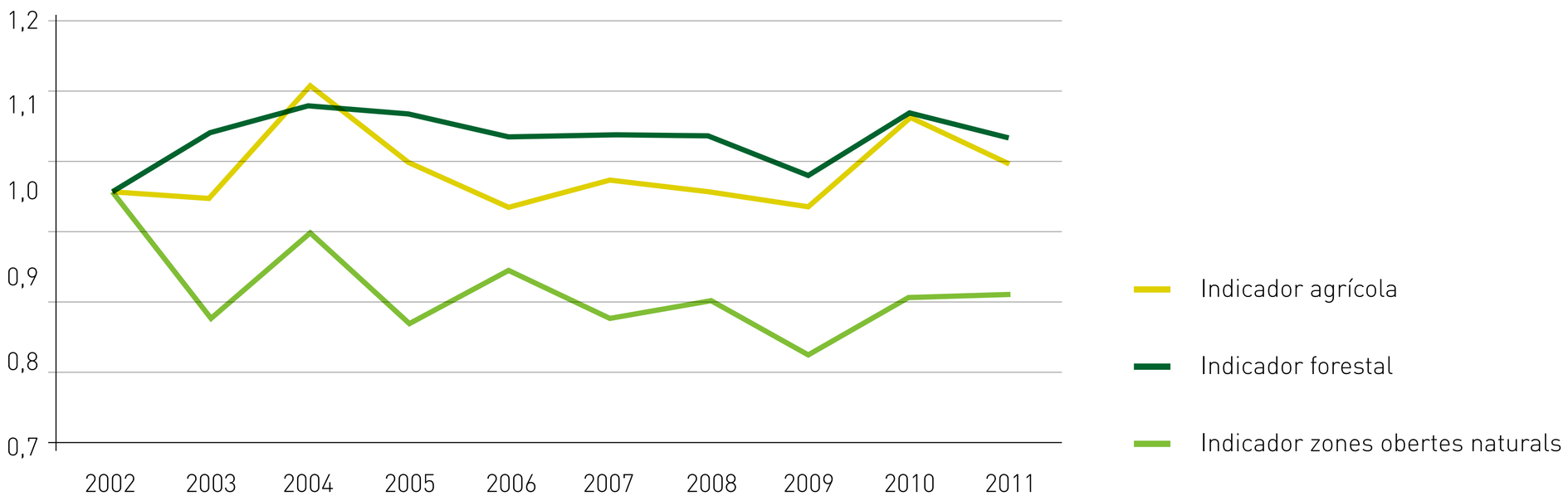
Fruit d'un conveni entre la Generalitat de Catalunya i l'Institut Català d'Ornitologia, es disposa de dades de seguiment dels ocells a Catalunya, i molt especialment en espais naturals de protecció especial, des del 1992, segons 3 projectes de seguiment:

SOCC (seguiment d'ocells comuns a Catalunya): tendències poblacionals dels ocells a Catalunya

SYLVIA: productivitat i supervivència dels ocells que crien a Catalunya

MIGRACIÓ: patrons migratoris de les espècies de passeriformes que travessen Catalunya i la utilització que fan dels hàbitats en els llocs d'escala.

Amb aquestes dades se sap, per exemple, que a les zones estèpiques i als espais oberts és on hi ha una tendència més regressiva. Espècies com la terrerola vulgar, *Calandrella brachydactyla*, associada a ambients agrícoles, cada vegada són menys freqüents.

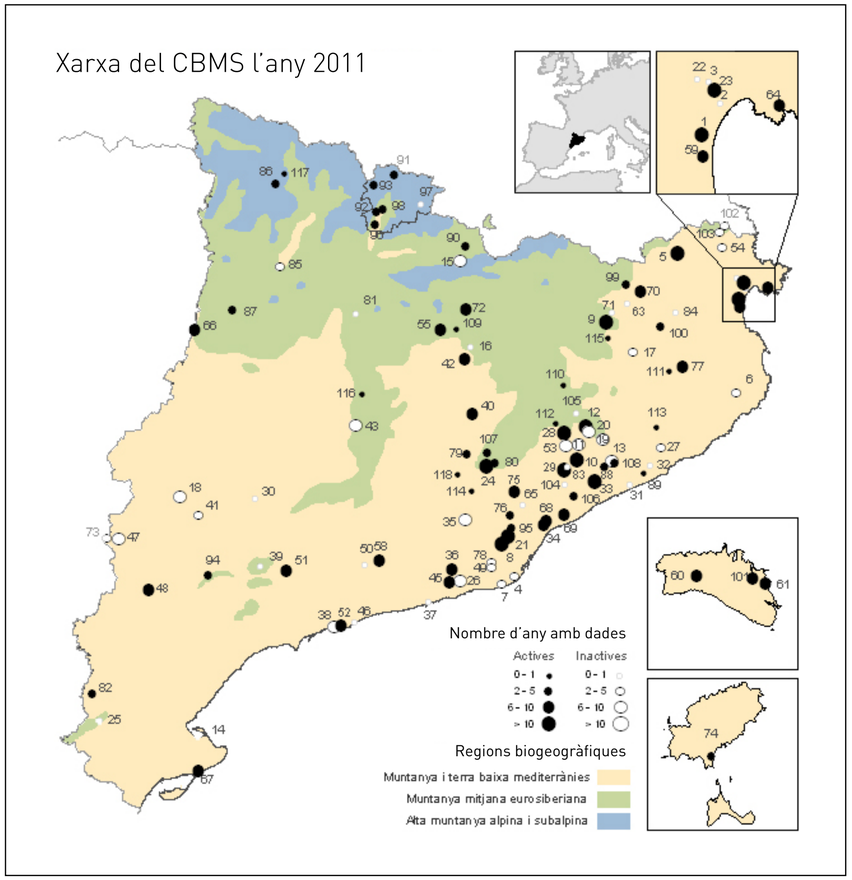

Identifiquem tendències mitjançant programes de seguiment

Seguiment de papallones diürnes

Índex

La xarxa de seguiment de ropalòcers de Catalunya es va posar en marxa l'any 1994, inspirada en el *Butterfly Monitoring Scheme* (BMS) britànic. Les papallones han patit, en temps recents, regressions generalitzades arreu d'Europa, i el seu caràcter bioindicador informa dels efectes del canvi global sobre els sistemes naturals. Hi ha prop de 70 estacions de seguiment arreu de Catalunya, i les dades que aporten mostren com s'ha generalitzat la pèrdua de biodiversitat en espais oberts.

Boloria eunomia

Identifiquem tendències mitjançant programes de seguiment

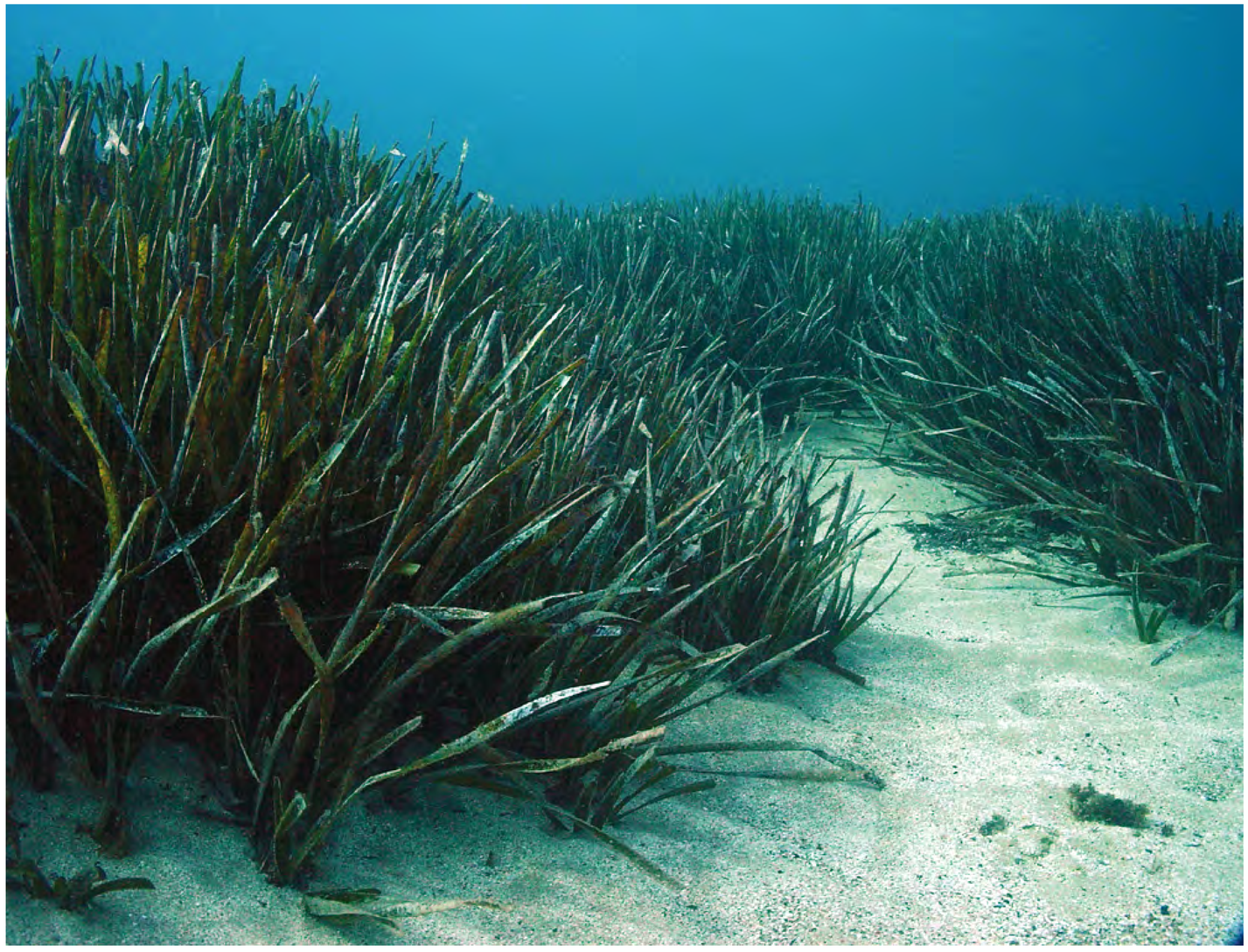
Seguiment de la biodiversitat marina

Índex

Als espais marins protegits s'avalua l'estat i l'evolució temporal de les poblacions i els hàbitats marins, a partir de l'anàlisi de descriptors biològics, tot tenint en compte els factors ambientals i les activitats humanes que hi tenen lloc. Així, es té informació sobre l'efecte de la protecció, es poden detectar respostes relacionades amb el canvi climàtic i, quan cal, adoptar les mesures de gestió adients.

Són objecte d'estudi els peixos vulnerables a l'activitat pesquera; les comunitats de coral·ligen Gorgònia (*Paramuricea clavata*) i corall vermell (*Corallium rubrum*); les comunitats algals (Macroalgues i Maërl); les praderies de fanerògames marines, i les nacres (*Pinna nobilis*).

El seguiment de biodiversitat marina s'ha centrat en el Parc Natural de Cap de Creus i el Parc Natural del Montgrí, les Medes i el Baix Ter.

1 2 3 4 5

Conservació

Índex

Recuperem les espècies amenaçades 20
Pla de recuperació del trencalòs 21
Reintroducció del xoriguer petit 22
Pla de conservació d'una espècie endèmica 23

Protegim el 30% del territori 24
Sistema d'espais naturals protegits de Catalunya 25

Restaurem ambients naturals degradats 26
Restauració d'una zona humida: l'Estany d'Ivars i Vila-sana 27
Restauració ambiental al Parc Natural de Cap de Creus: la desconstrucció del Club Med 28
La restauració de la connectivitat 29

Gestionem espais protegits humanitzats 30
Promoure el desenvolupament sostenible 31
Ordenar l'ús públic 32
Programa de Conservació i Seguiment de la Biodiversitat 33

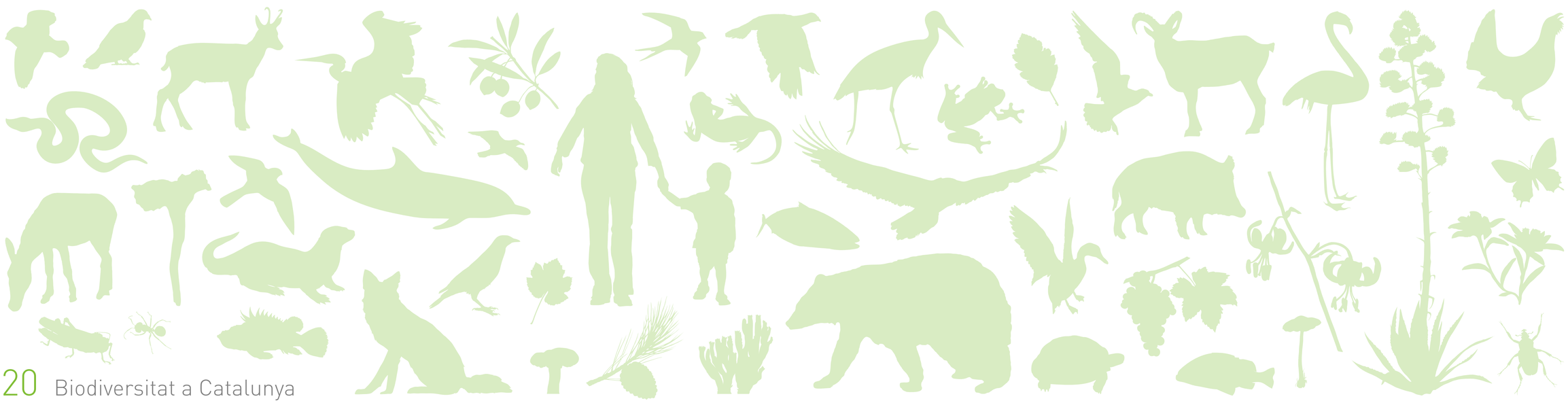
Promovem la custòdia del territori 34
Institucionalitzar la custòdia del territori 35
Subvencions a entitats de custòdia 36

Índex

Recuperem les espècies amenaçades

A Catalunya, hi conflueix una gran riquesa d'espècies amb una alta concentració d'impactes i pressions que n'amenacen la conservació. El repte és revertir aquest grau d'amenaça. Els plans de recuperació i conservació, i accions concretes com les reintroduccions, contribueixen efectivament a recuperar les espècies amenaçades.

- Pla de recuperació del trencalòs
- Reintroducció del xoriguer petit
- Pla de conservació d'una espècie endèmica

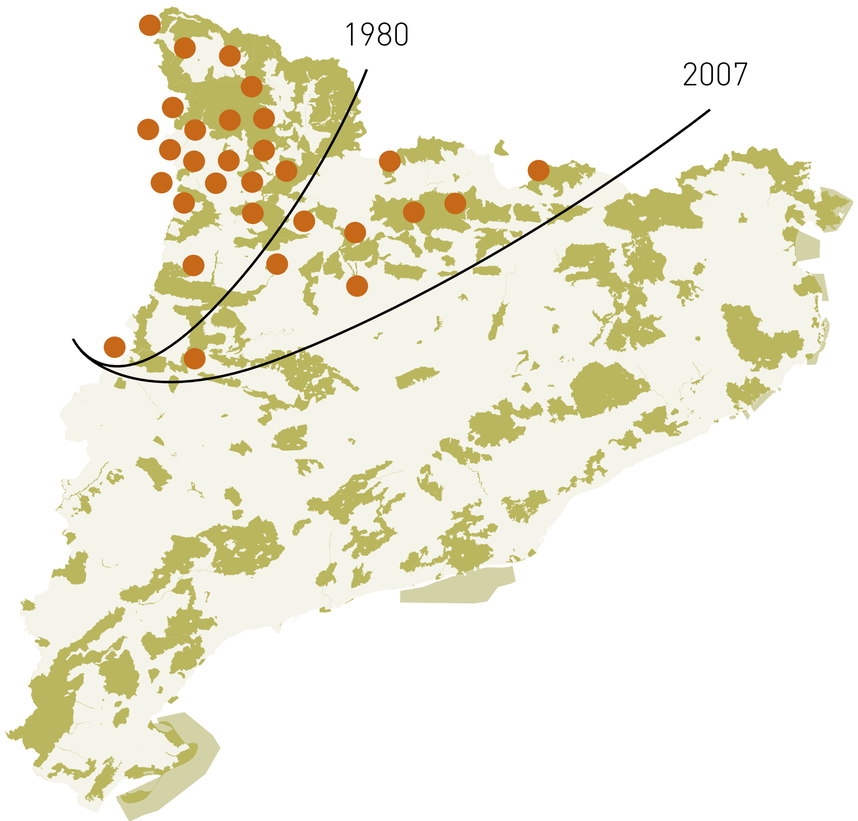

Índex

Recuperem les espècies amenaçades

Pla de recuperació del trencalòs

El trencalòs (*Gypaetus barbatus*) va ser la primera espècie per a la qual es va aprovar un pla de recuperació a Catalunya, l'any 1994. El pla té per objectiu potenciar la capacitat reproductora de l'espècie, reduir-ne la taxa de mortalitat, facilitar la recolonització d'antics territoris i mantenir la qualitat natural dels seus hàbitats. Dels 2 territoris al Prepirineu i les 2 parelles reproductores identificats l'any 1980, s'ha passat a uns 40 territoris arreu del Pirineu català i una trentena de parelles. Tot i que el trencalòs continua tenint problemes (verí, electrocucions, molèsties, etc.), la situació és molt més favorable que fa 20 anys.

Gypaetus barbatus

Índex

Recuperem les espècies amenaçades

Reintroducció del xoriguer petit

El xoriguer petit (*Falco naumanni*) és el rapinyaire diürn més petit de Catalunya, catalogat per la UICN com a espècie amenaçada a escala mundial. Típica d'espais oberts, és una espècie migradora que retorna cada any a Catalunya en època de cria. Habitava principalment les zones cerealistes de la plana de Lleida i l'Empordà, encara que també se'l trobava a Barcelona i al Bages. Es va extingir el 1986, però durant la dècada dels 90 es va reintroduir amb exemplars de cria en captivitat procedents del Centre de Recuperació de Fauna Salvatge de Torreferrussa. Des d'aleshores se n'han alliberat entre 50 i 150 exemplars cada any, i se n'ha restablert una nova població a Catalunya, amb més d'un centenar de parelles, principalment a la Noguera i l'Alt Empordà. Malgrat tot, l'espècie pateix problemes de depredació, i això obliga a continuar gestionant el seu hàbitat per fer-la viable.

Falco naumanni

Recuperem les espècies amenaçades

Pla de conservació d'una espècie endèmica

Índex

El tritó del Montseny (*Calotriton arnoldi*), espècie descoberta recentment, té una única població mundial, d'uns 1.500 exemplars, concentrats en alguns pocs trams de diverses rieres del massís del Montseny. Es tracta d'una espècie endèmica d'aquest massís i de les més amenaçades, catalogada per la UICN en "perill crític d'extinció".

Des de 2006 la Diputació de Barcelona i la Generalitat de Catalunya cofinancen el Projecte de Conservació del tritó del Montseny en l'àmbit del Parc Natural del Montseny, per garantir la supervivència d'aquest vertebrat i estudiar-lo en col·laboració amb la Universitat de Barcelona.

A banda de delimitar la zona de presència de l'espècie, se n'han analitzat alguns paràmetres demogràfics i s'ha començat a criar en captivitat, amb més de 800 exemplars obtinguts al Centre de Recuperació de Fauna Torreferrussa (DAAM). Des de 2010, s'han anat alliberant exemplars en trams fluvials on l'hàbitat és idoni per a l'espècie, per tal d'augmentar la seva àrea de distribució i reduir el risc d'extinció.

Els resultats de prospeccions posteriors als alliberaments són positius.

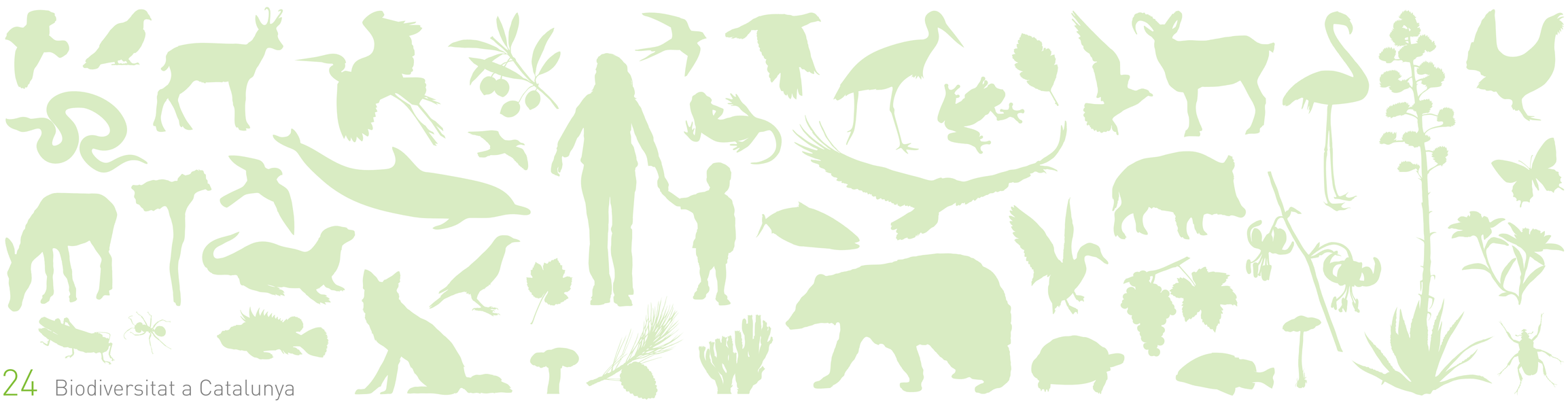
1 2 3 4 5

Índex

Protegim el 30% del territori

Els espais naturals protegits ocupen el 30% del territori de Catalunya. Formen una xarxa ecològica que es gestiona amb diferents graus d'intensitat, segons la vulnerabilitat o la riquesa biològica de cadascun.

Sistema d'espais naturals protegits de Catalunya

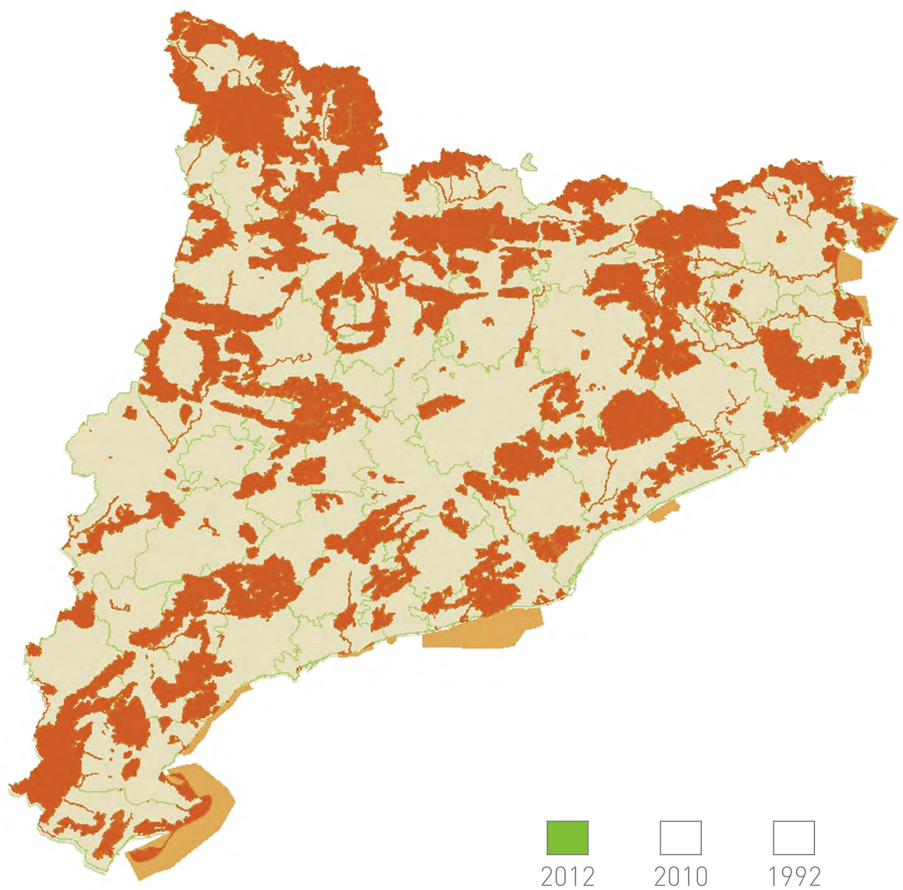
Índex

Protegim el 30% del territori

Sistema d'espais naturals protegits de Catalunya

El Pla d'espais d'interès natural (PEIN), establert a partir d'una metodologia de criteris múltiples, principalment ecològics, va assignar l'any 1992 una protecció bàsica al 20% del territori català. Amb la incorporació dels espais de la xarxa Natura 2000 l'any 2006, el sistema d'espais naturals protegits de Catalunya ocupa ja el 30% del territori i incorpora àrees marines. Inclou espais protegits sota 5 figures de protecció legalment establertes: parc nacional, paratge natural d'interès nacional, reserva natural integral, reserva natural parcial i parc natural. Aquests espais naturals de protecció especial tenen un nivell superior de gestió, amb més recursos econòmics i humans, i compten amb òrgans rectors i col·laboradors que integren els agents públics i privats del territori.

La xarxa Natura 2000 és una xarxa ecològica europea formada per les zones especials de conservació (ZEC) i les zones d'especial protecció per a les aus (ZEPA), dissenyada per garantir el manteniment d'un estat de conservació favorable dels hàbitats d'interès comunitari, dels hàbitats de les espècies d'interès comunitari en la seva àrea de distribució natural i de les espècies de l'annex I de la Directiva 79/409/CEE del Consell, de 2 d'abril de 1979, relativa a la conservació dels ocells salvatges. Tots els espais de la xarxa Natura 2000 formen part del PEIN

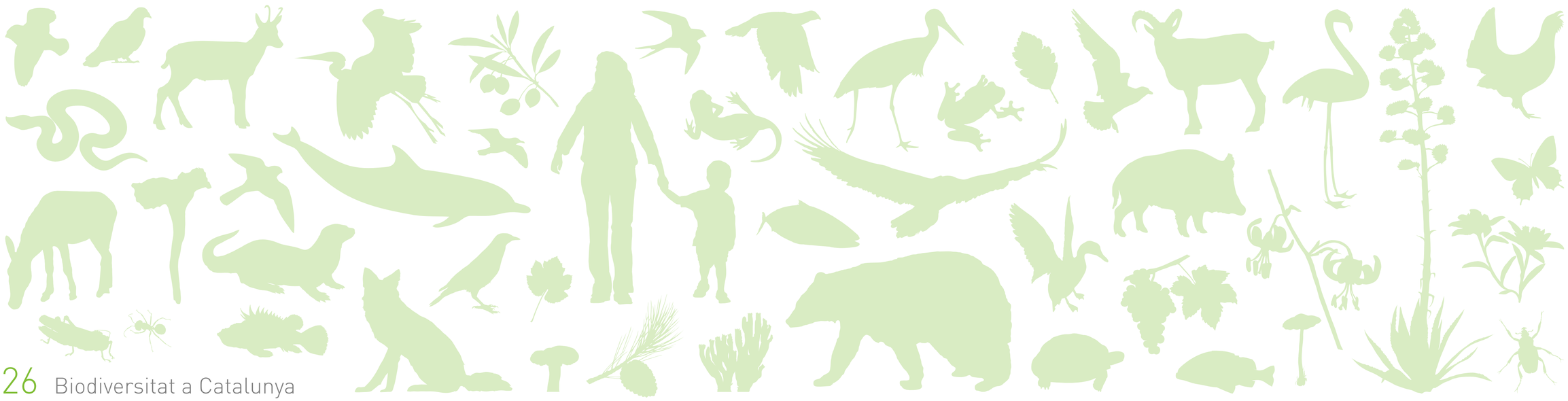

Índex

Restaurem ambients naturals degradats

Més enllà de les mesures preventives i de planificació, la conservació del patrimoni natural també exigeix accions de recuperació i restauració d'ambients perduts o profundament alterats.

- Restauració d'una zona humida: l'Estany d'Ivars i Vila-sana
- Restauració ambiental al Parc Natural de Cap de Creus: la desconstrucció del Club Med
- La restauració de la connectivitat

Índex

Restaurem ambients naturals degradats

Restauració d'una zona humida: l'Estany d'Ivars i Vila-sana

Fa més de 50 anys, es va dessecar l'antic estany d'Ivars i Vila-sana, de 126 ha de superfície d'aigua, per dedicar les terres al conreu intensiu de cereals i fruiters. L'espai, protegit des del 1995, va ser objecte d'un Projecte de recuperació ecològica l'any 1996. L'any 2002 es va crear el Consorci de l'Estany d'Ivars i Vila-sana, que es va encarregar d'adquirir les finques i iniciar les tasques de restauració, i l'any 2005 va arribar de nou aigua a l'estany. La restauració ha permès rescatar un paisatge i un ecosistema emblemàtics, i acull l'ús recreatiu i turístic en equilibri amb l'observació i el gaudi de la natura.

Índex

Restaurem ambients naturals degradats

Restauració ambiental al Parc Natural de Cap de Creus: la desconstrucció del Club Med

El Club Méditerranée era una ciutat de vacances construïda als anys seixanta en un entorn de gran riquesa natural i paisatgística, que va quedar inclòs dins el Parc Natural de Cap de Creus, declarat l'any 1998. L'any 2005, el Ministeri de Medi Ambient de l'Estat espanyol va comprar els terrenys urbanitzats i els va incorporar al domini públic maritimoterrestre per afegir-los, un cop desconstruïdes les edificacions, a una reserva natural integral adjacent. L'any 2006, es va redactar un projecte de desconstrucció i restauració ambiental de la zona (4,5 ha), a executar entre l'Administració de l'Estat i la Generalitat de Catalunya. S'han desconstruït les estructures de formigó d'accés a les cales i platges, i totes les edificacions annexes. També s'ha eliminat la vegetació exòtica invasora, s'han restaurat els hàbitats i s'ha reordenat l'accés i l'ús públic a l'espai. El cost total del projecte ha estat de 7 milions d'euros.

1 2 3

Restaurem ambients naturals degradats

La restauració de la connectivitat

Índex

Tant en la construcció com en el desdoblament de l'Eix Transversal (C-25), una infraestructura viària clau en la xarxa de transport de Catalunya, s'ha vetllat per garantir la permeabilitat de la via en relació amb els sistemes naturals, especialment per a la fauna.

És una pràctica d'implantació creixent a Catalunya, orientada a potenciar la connectivitat ecològica dels ecosistemes, un fet clau per a la conservació de la biodiversitat. En les darreres dècades s'ha fet palesa la necessitat d'interconnectar els espais naturals protegits creant una veritable xarxa d'espais lliures, una infraestructura verda. Només així es pot assegurar el desenvolupament integral de totes les funcions dels ecosistemes i, per tant, garantir-ne la supervivència i la prestació de serveis ambientals.

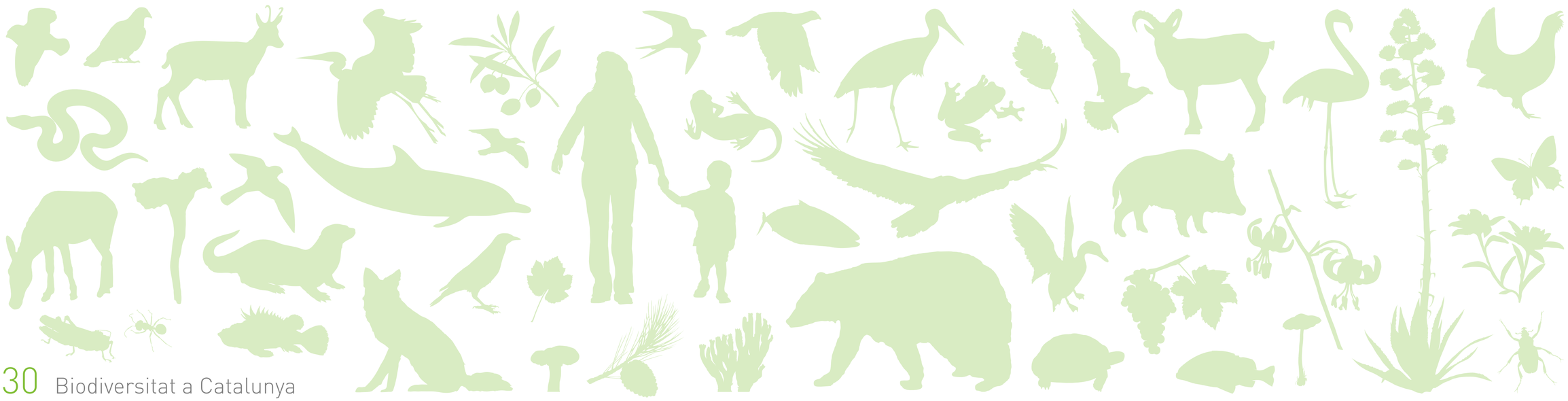
1 2

Índex

Gestionem espais protegits humanitzats

Catalunya és un país humanitzat i transformat des de fa milers d'anys. En els espais naturals protegits cal conciliar els objectius de conservació amb l'ordenació de l'ús públic i el desenvolupament sostenible del territori.

- Promoure el desenvolupament sostenible
- Ordenar l'ús públic
- Programa de Conservació i Seguiment de la Biodiversitat

Índex

Gestionem espais protegits humanitzats

Promoure el desenvolupament sostenible

Una de les línies de treball de la gestió dels espais naturals protegits és el desenvolupament socioeconòmic de les poblacions locals. La Carta Europea del Turisme Sostenible pren en consideració les necessitats del medi ambient, de la població local, dels empresaris turístics i dels visitants per millorar la gestió turística a les àrees protegides d'Europa. El Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa va ser un dels primers a acollir-s'hi; i actualment també la tenen els parcs naturals del Delta de l'Ebre, el Montseny i Sant Llorenç del Munt i l'Obac.

Índex

Gestionem espais protegits humanitzats

Ordenar l'ús públic

Compatibilitzar l'ús públic amb la conservació de la biodiversitat i promoure l'educació ambiental és un repte de gestió. Depèn de la vulnerabilitat de cada espai, de la demanda de visites i de la capacitat d'acollida. Per arribar a tots els sectors de població, es dediquen esforços a garantir l'accés a les persones amb algun tipus de discapacitat, adaptant els equipaments d'ús públic. Al Parc Natural del Delta de l'Ebre, per exemple, hi ha miradors accessibles per a persones amb mobilitat reduïda.

Índex

Gestionem espais protegits humanitzats

Programa de Conservació i Seguiment de la Biodiversitat

Des del 2009 la Generalitat de Catalunya està elaborant aquest programa, en col·laboració amb el Centre Tecnològic i Forestal de Catalunya, i amb la participació de diversos experts. El Programa, centrat en els espais naturals de protecció especial gestionats pel Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural, ha servit, primer, per identificar els hàbitats i les espècies per als quals els espais són significatius a escala catalana, i també per elaborar un pla d'acció de coneixement, seguiment i protecció normativa preventiva. Així es pot saber quins d'aquests hàbitats i espècies tenen problemàtiques de conservació reals o potencials; quins han de ser els objectius específics de conservació, i quines les accions de seguiment, de protecció normativa preventiva o de gestió directa.

© Pep Calfís

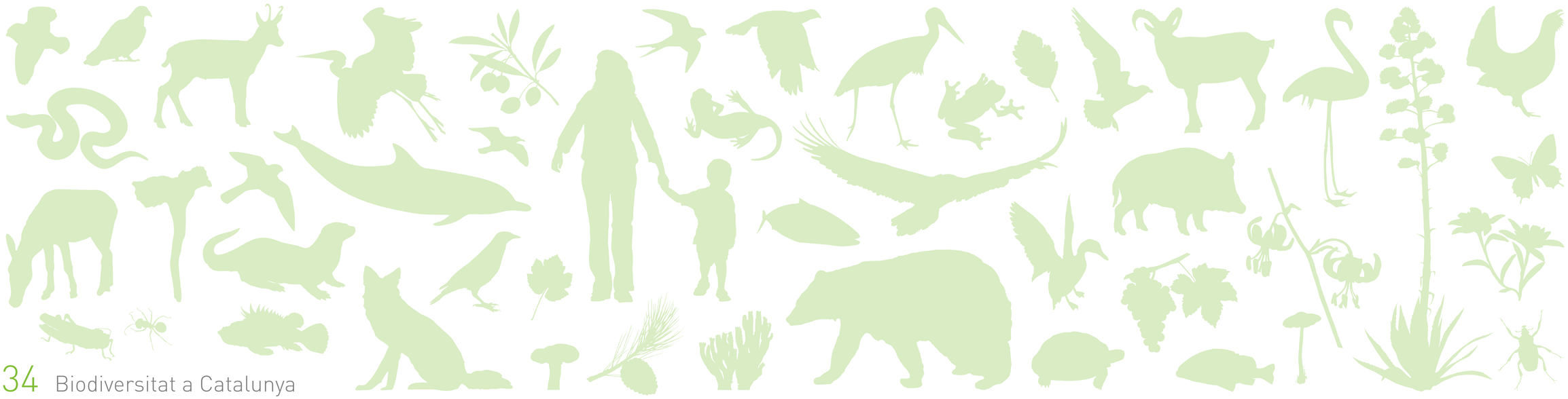
1 2 3 4 5 6

Índex

Promovem la custòdia del territori

La custòdia del territori s'està consolidant a Catalunya com a estratègia innovadora per a la conservació del territori i la biodiversitat en espais públics i privats. Mitjançant acords voluntaris, les entitats de custòdia assessoren els propietaris o gestors perquè contribueixin a la conservació dels valors i els recursos de les finques en custòdia.

- Institucionalitzar la custòdia del territori
- Subvencions a entitats de custòdia

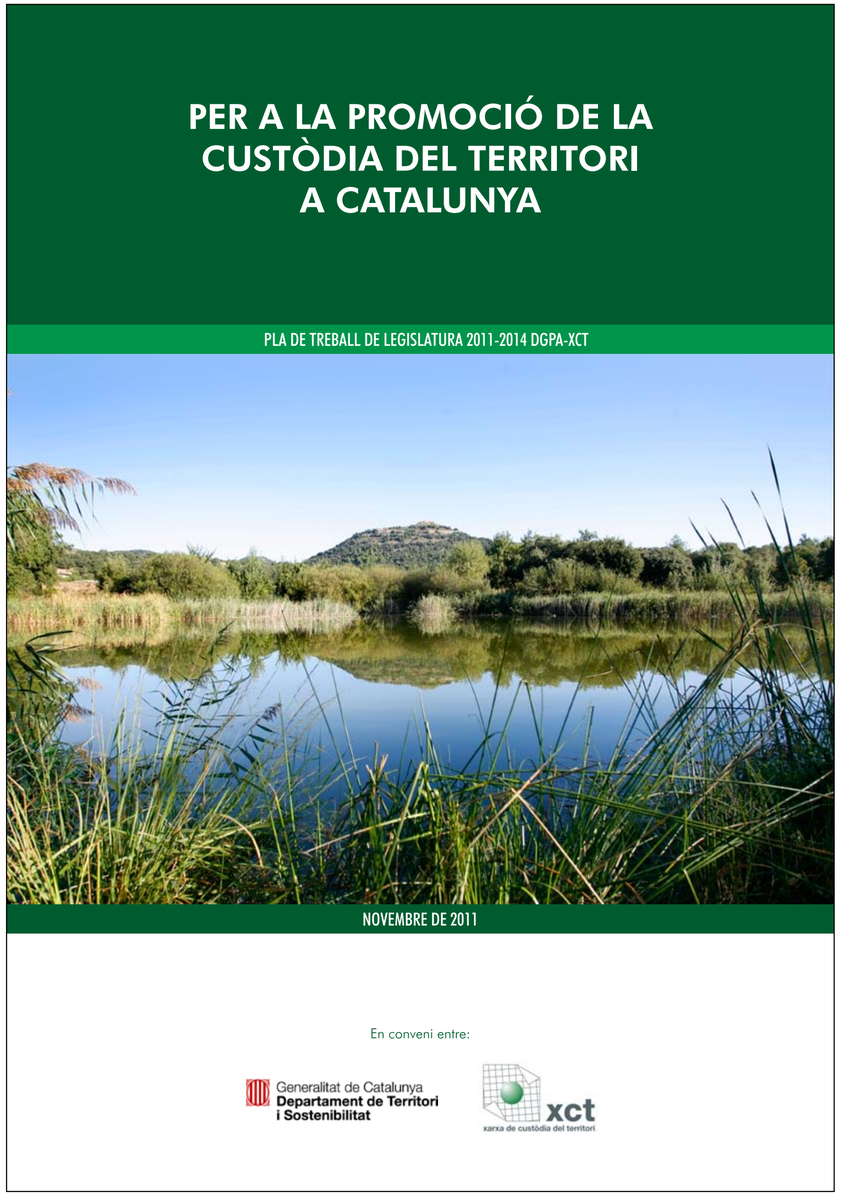
Promovem la custòdia del territori

Institucionalitzar la custòdia del territori

Índex

El Pla de treball de legislatura 2011-2014 és un acord de col·laboració promogut pel Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya i elaborat amb el suport de la Xarxa de Custòdia del Territori. Recull les accions que totes dues organitzacions es comprometen a desenvolupar conjuntament per promoure la custòdia del territori a Catalunya fins al 2014, i preveu una inversió econòmica per dur-les a terme, entre despeses pròpies de la Generalitat de Catalunya i suport a la labor de la Xarxa de Custòdia del Territori.

L'elaboració d'un programa de desenvolupament de mesures fiscals i econòmiques, l'establiment d'una línia d'ajuts a entitats de custòdia o la participació en projectes europeus són algunes de les actuacions conjuntes que preveu el Pla, que compta amb la implicació de tots els agents vinculats a la conservació del patrimoni natural, cultural i paisatgístic.

Índex

Promovem la custòdia del territori

Subvencions a entitats de custòdia

L'any 2009 la Generalitat de Catalunya va convocar la primera línia d'ajuts a la custòdia del territori, per a un període de 3 anys. Es van subvencionar 11 programes de custòdia que van permetre, al cap de 3 anys, signar 70 nous acords –un 10% d'increment respecte als del 2009. Per al període 2012-2014 s'ha obert un nou programa de subvencions triennal per a projectes orientats a la conservació del patrimoni natural, preferentment impulsats en espais naturals protegits, zones humides de l'Inventari de zones humides de Catalunya o espais de l'Inventari d'espais d'interès geològic de Catalunya.

© Daniel Serra

1 2 3 4 5 6

Ús sostenible

Garantim un model territorial sostenible 38
Pla territorial metropolità de Barcelona 39
Pla director urbanístic del sistema costaner 40

Reorientem les polítiques sectorials 41
L'avaluació ambiental estratègica 42
Mesures agroambientals en prats i pastures 43
Millora dels ecosistemes aquàtics 44

Amb la conservació, promovem noves oportunitats 45
Pla d'acció d'agricultura ecològica 46
Turisme i conservació de la natura 47

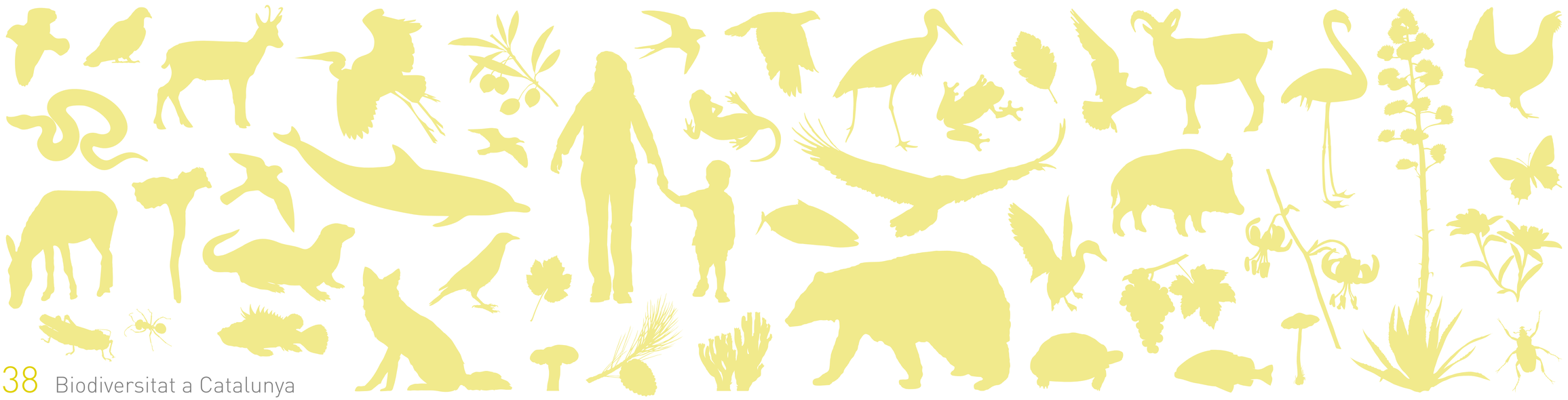
Reforcem les polítiques davant el canvi global 48
La responsabilitat exterior en la conservació de la biodiversitat 49
Polítiques de canvi climàtic a Catalunya 50

Índex

Garantim un model territorial sostenible

La planificació territorial integrada incorpora objectius de conservació del patrimoni natural i en garanteix l'articulació adequada amb el sistema de ciutats i infraestructures.

- Pla territorial metropolità de Barcelona
- Pla director urbanístic del sistema costaner

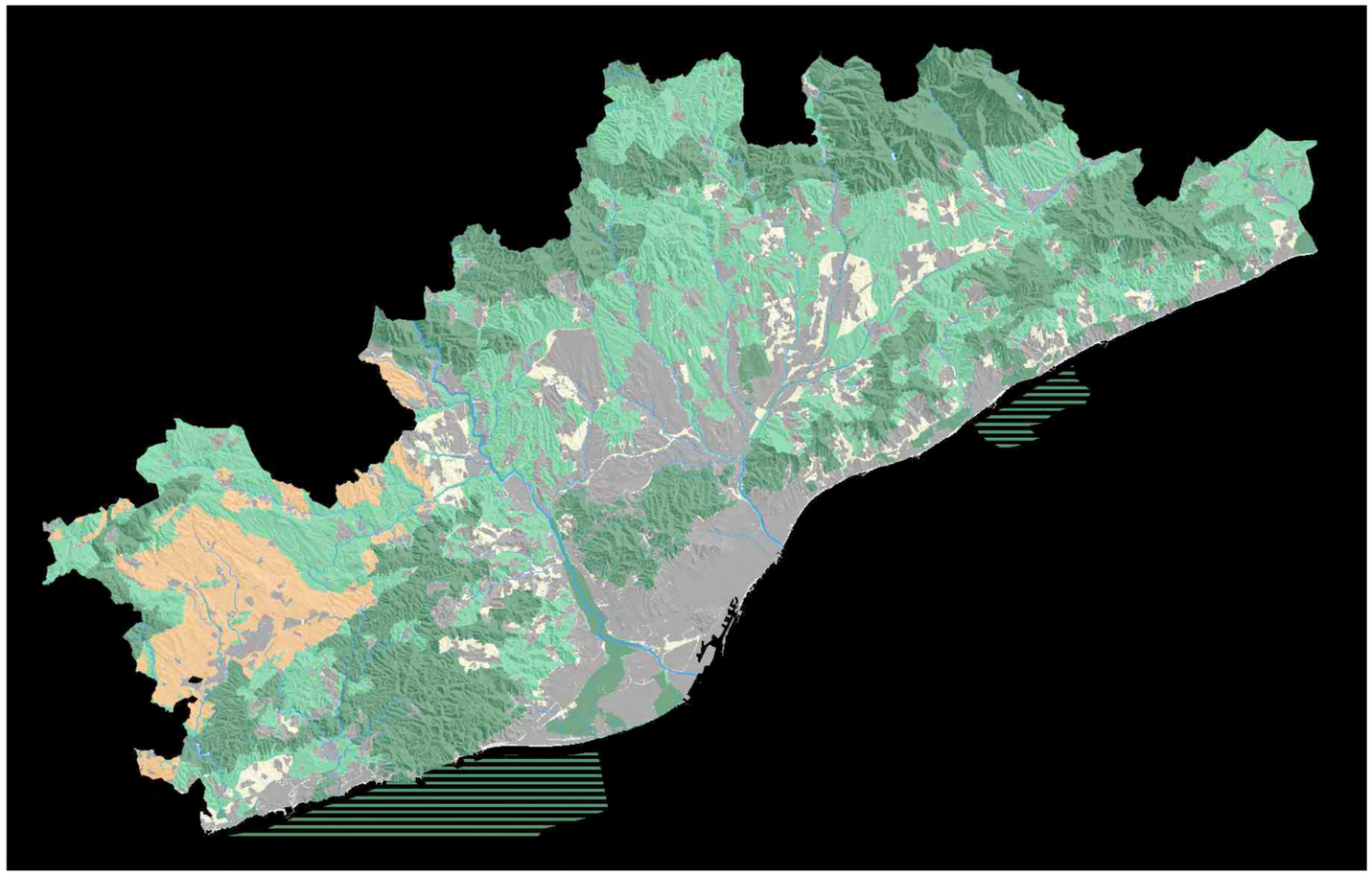

Índex

Garantim un model territorial sostenible

Pla territorial metropolità de Barcelona

A la Regió metropolitana de Barcelona (3.236 km^2), hi viuen uns 5 milions de persones –2/3 de la població de Catalunya- en solament el 10% de la superfície. El Pla territorial metropolità de Barcelona, aprovat pel Govern de la Generalitat l'any 2010, ha de fer compatible el desenvolupament socioeconòmic amb la conservació dels valors naturals. Incorpora quatre objectius ambientals: conservar el patrimoni natural i cultural, racionalitzar el model d'ocupació del sòl, garantir una accessibilitat sostenible i millorar l'eficiència dels fluxos energètics. El Pla protegeix els espais més valuosos, segons el patrimoni natural, l'interès agrari o la connectivitat ecològica i concentra les transformacions territorials en els espais on l'impacte és menor. La superfície de protecció especial ocupa el 70% de la Regió metropolitana.

Pla territorial metropolità de Barcelona

Garantim un model territorial sostenible

Pla director urbanístic del sistema costaner

Índex

L'any 2005, el Govern de la Generalitat va aprovar el Pla director urbanístic del sistema costaner, que preserva de la urbanització els espais de costa encara lliures d'ocupació (23.879 ha, de les quals només 7.053 ja estaven protegides) i desclassifica alguns sectors urbanitzables de particular interès (540 ha addicionals). Protegeix un medi particularment fràgil i assegura la connectivitat entre els ecosistemes terrestres i marins, però també conserva valors paisatgístics i culturals, i un recurs econòmic essencial per a l'activitat turística.

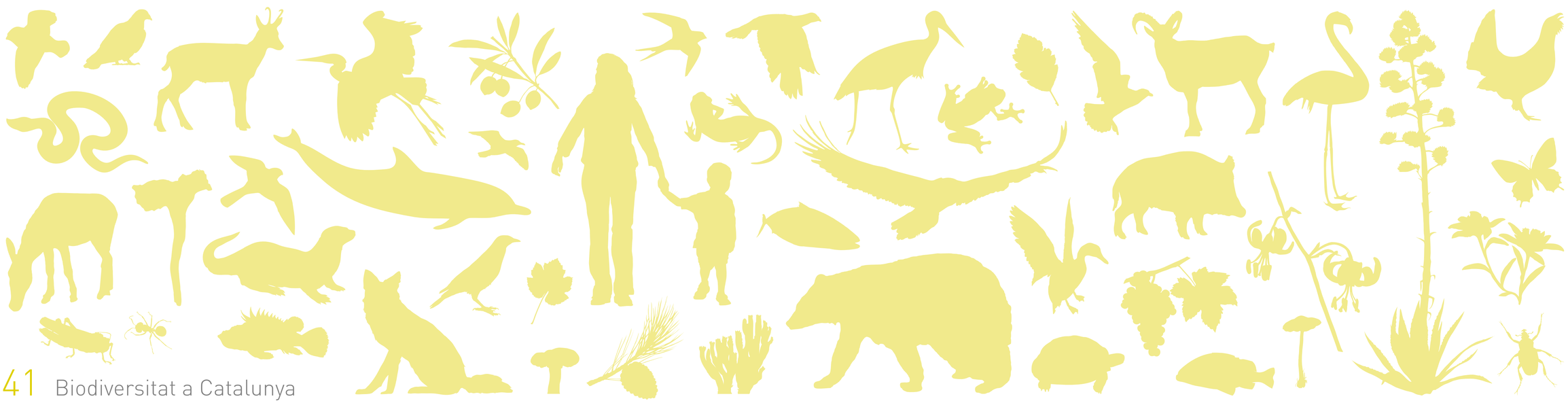
1 2 3 4

Índex

Reorientem les polítiques sectorials

L'avaluació ambiental de l'acció pública en general, i la reorientació d'algunes polítiques sectorials es converteix en un factor de canvi positiu per a la conservació de la biodiversitat. En són exemple, en l'àmbit de l'aprofitament dels recursos naturals, les polítiques agràries o de gestió de l'aigua.

- L'avaluació ambiental estratègica
- Mesures agroambientals en prats i pastures
- Millora dels ecosistemes aquàtics

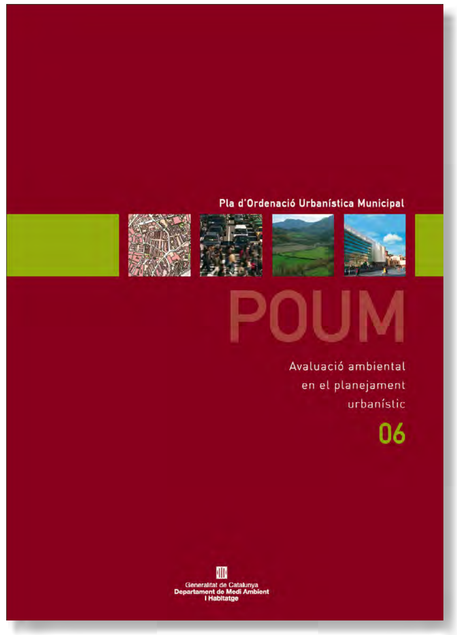
Índex

Reorientem les polítiques sectorials

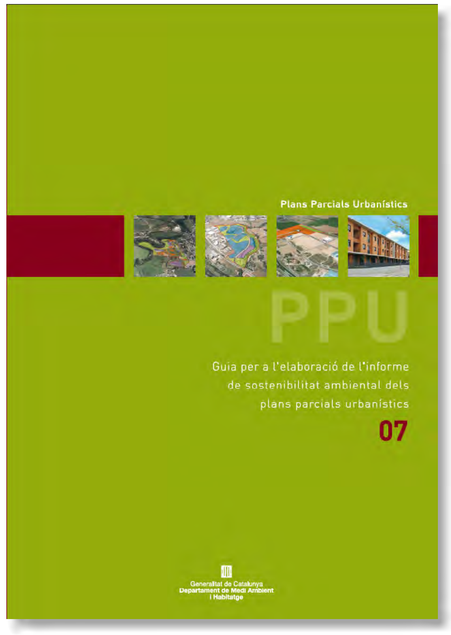
L'avaluació ambiental estratègica

L'avaluació ambiental estratègica garanteix la incorporació de requeriments ambientals en plans i programes que poden tenir repercussions ambientals significatives, i també en estratègies i altres instruments de definició i aplicació de les polítiques públiques.

Des de 2006, s'han sotmès a avaluació 900 plans i programes. La implantació a Catalunya de l'avaluació ambiental de plans i programes ha estat sistemàtica i generalitzada. Durant aquest temps, s'ha creat un marc legislatiu propi que ha emfasitzat la integració i la simplificació dels procediments administratius que l'avaluació ambiental comporta. I s'han produït avenços remarcables a nivell metodològic i en els sistemes d'informació i de participació pública i institucional. En conjunt, el grau d'incorporació dels requeriments ambientals en els nous plans i programes ha experimentat un clar progrés.

Avaluació ambiental en el planejament urbanístic

Bases per a l'elaboració de l'informe de sostenibilitat ambiental dels plans parcials urbanístics

Guia bàsica sobre l'avaluació ambiental del planejament urbanístic a Catalunya

Reorientem les polítiques sectorials

Mesures agroambientals en prats i pastures

Índex

L'orientació de la Política Agrària Comunitària ha anat variant molt en els darrers anys. En el període actual 2007-2013 s'ha volgut potenciar una agricultura respectuosa amb el medi ambient i, molt especialment, orientada a la conservació de la biodiversitat europea. Un dels exemples d'aquesta voluntat són les mesures agroambientals, que financen els agricultors que, de forma voluntària, adopten pràctiques favorables a la conservació del patrimoni natural.
Una de les noves mesures d'aquest període és el finançament d'actuacions encaminades a la conservació i recuperació dels prats i pastures d'alta muntanya i, especialment, els prats de dall, un hàbitat seminatural considerat d'interès a la Unió Europea, a causa de la diversitat de plantes que acull.

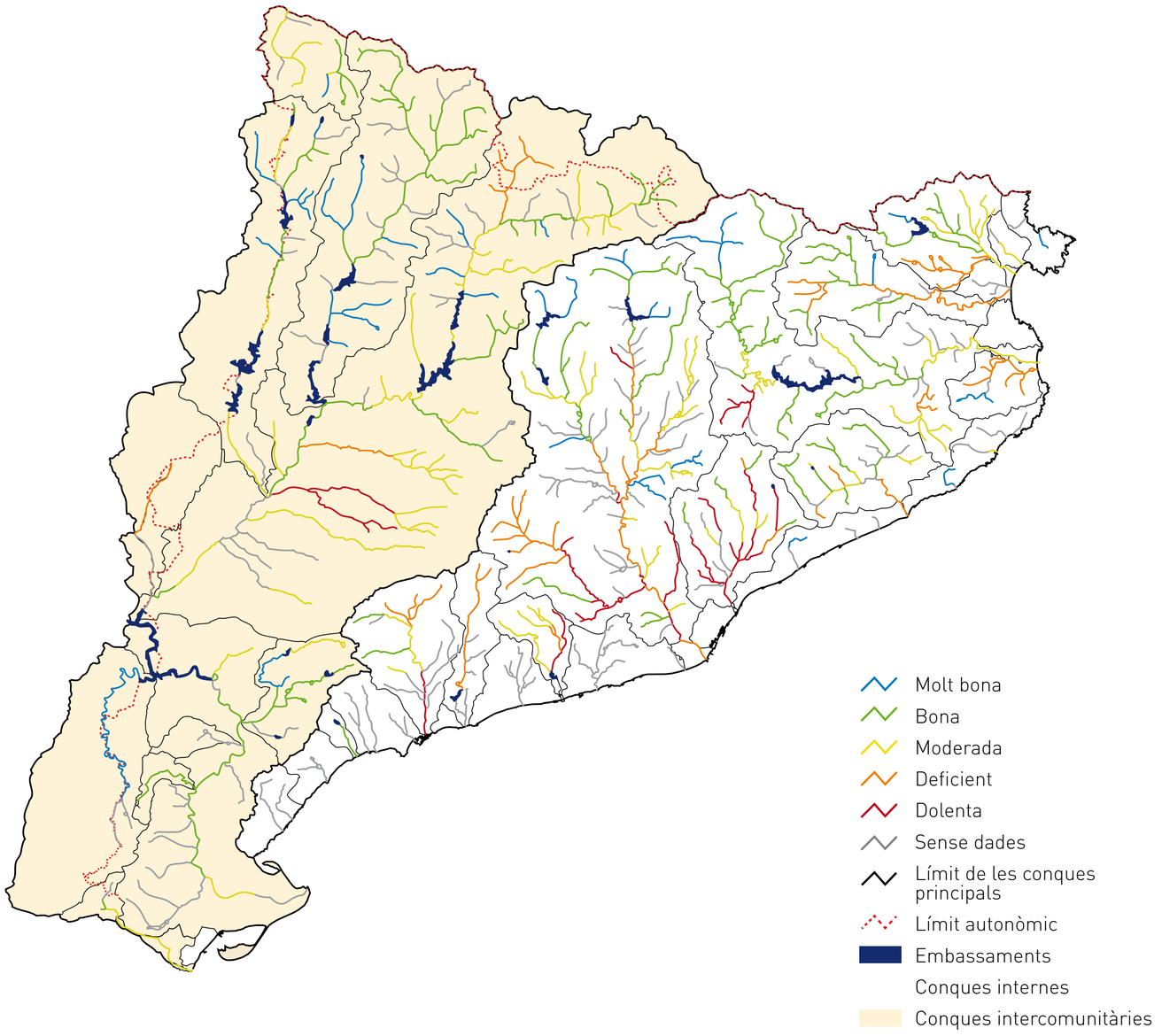
1 2 3

Índex

Reorientem les polítiques sectorials

Millora dels ecosistemes aquàtics

Durant els darrers 20 anys, els ecosistemes aquàtics continentals de Catalunya han experimentat una millora substancial, sobretot quant a qualitat fisicoquímica. La caracterització de l'estat ecològic segons la Directiva marc de l'aigua (2000/60/CE), basada en paràmetres biològics, hidromorfològics i fisicoquímics, reflecteix que, dels 367 trams de riu analitzats, s'ha arribat a un 20% de trams que superen el llindar de bon estat ecològic. L'Agència Catalana de l'Aigua ha elaborat el Pla de gestió del districte de conca fluvial de Catalunya, que preveu que el 2015 quasi un 70% dels trams fluvials es trobi en bon estat.

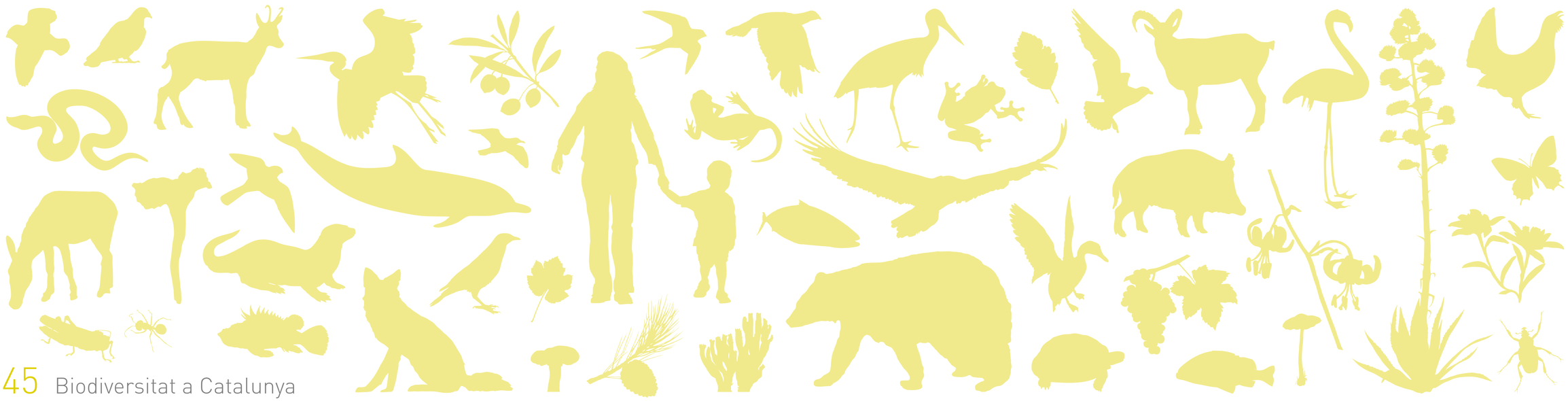
Qualitat biològica de l'aigua

Índex

Amb la conservació, promovem noves oportunitats

L'activitat econòmica genera fortes pressions sobre el medi natural. Resulta, per tant, essencial integrar els objectius de conservació en les polítiques d'ocupació, turístiques, industrials, energètiques, etc., i generar alhora noves oportunitats.

Pla d'acció d'agricultura ecològica
Turisme i conservació de la natura

Amb la conservació, promovem noves oportunitats

Pla d'acció d'agricultura ecològica

Índex

A Catalunya, l'agricultura ecològica és un sector productiu en alça els darrers anys. Darrerament s'ha elaborat un Programa de foment de la producció agroalimentària a Catalunya (2012-2014) amb l'objectiu d'impulsar el creixement i la diversificació del sector, potenciar el desenvolupament d'iniciatives locals i promoure la comercialització dels productes cultivats. El Programa considera la producció agroalimentària ecològica en els espais naturals protegits com un element més del paper que aquestes àrees juguen en la conservació del patrimoni natural de Catalunya i, també, com un valor afegit en la marca de qualitat que generen aquests espais.

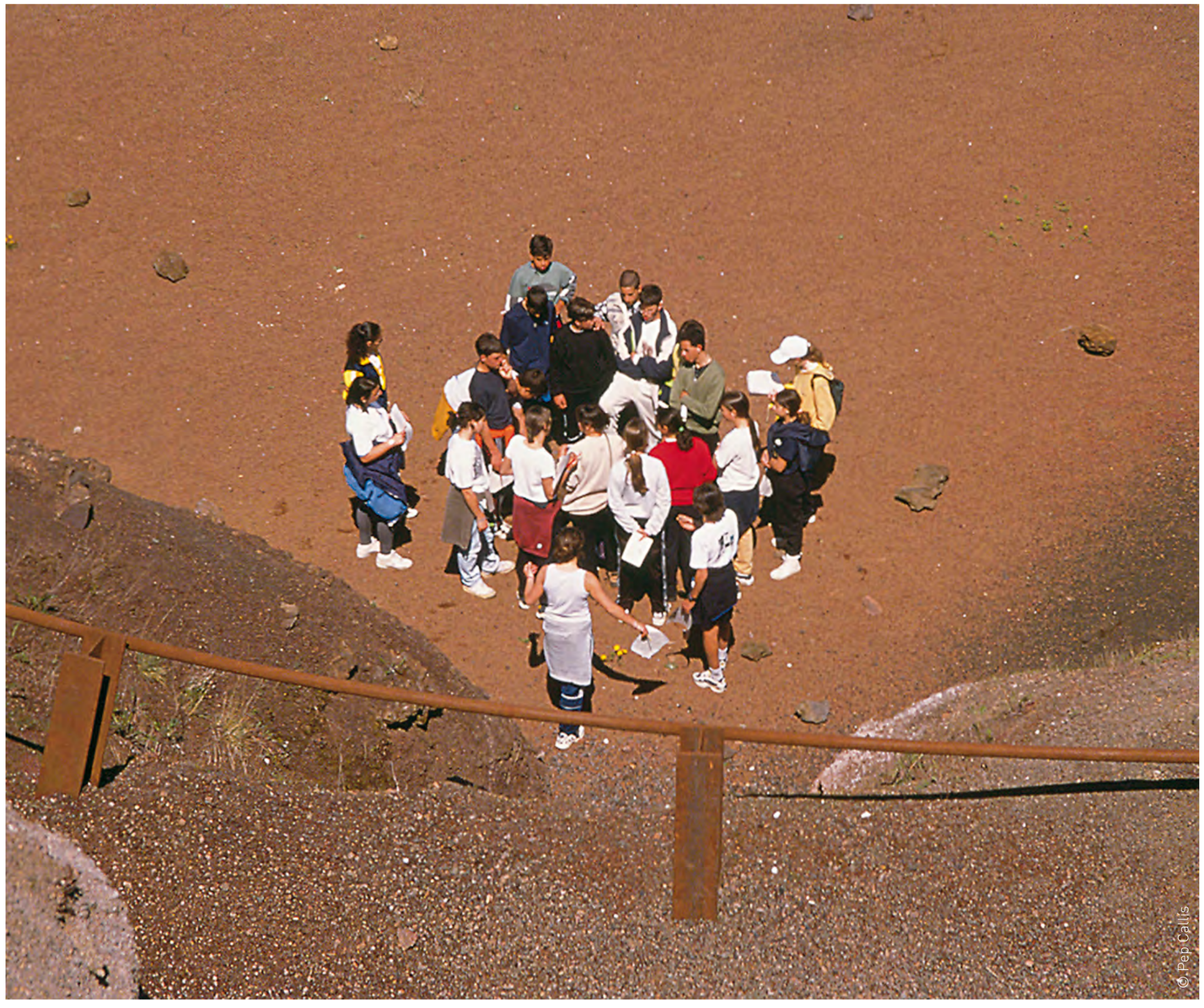

Índex

Amb la conservació, promovem noves oportunitats

Turisme i conservació de la natura

La Carta Europea de Turisme Sostenible (CETS) és un programa de la Federació Europarc per fer compatible la conservació dels valors dels territoris protegits amb la satisfacció de les aspiracions dels empresaris de l'entorn, les expectatives dels visitants i les necessitats de la població local. El Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa va ser l'any 2001 un dels primers a obtenir la Carta, amb un Programa que proposava 23 actuacions i va generar una inversió efectiva de 9.414.450 € en 5 anys. L'any 2006, va renovar la Carta per a un nou període, amb un programa de 83 actuacions. El principal soci és Turisme Garrotxa, una associació que agrupa el sector públic i privat del turisme a la comarca. Des de l'any 2008 s'ha iniciat el procés de la II fase de la CETS, amb l'acreditació d'empreses turístiques, i fins avui ja hi ha a la Garrotxa 19 empreses acreditades que han establert una relació de mútua col·laboració amb el Parc.

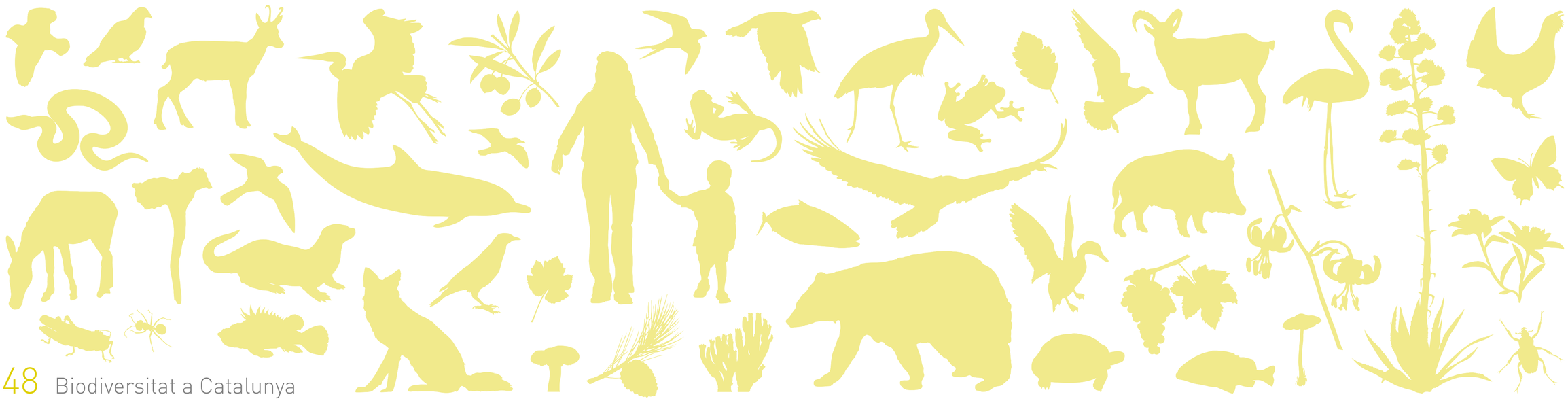

Índex

Reforcem les polítiques davant el canvi global

Des de l'àmbit local, adoptant mesures de mitigació del canvi climàtic o adoptant criteris de responsabilitat exterior, es fa front a alguns dels principals reptes globals que amenacen la conservació del patrimoni natural.

La responsabilitat exterior en la conservació de la biodiversitat
Polítiques de canvi climàtic a Catalunya

Índex

Reforcem les polítiques davant el canvi global

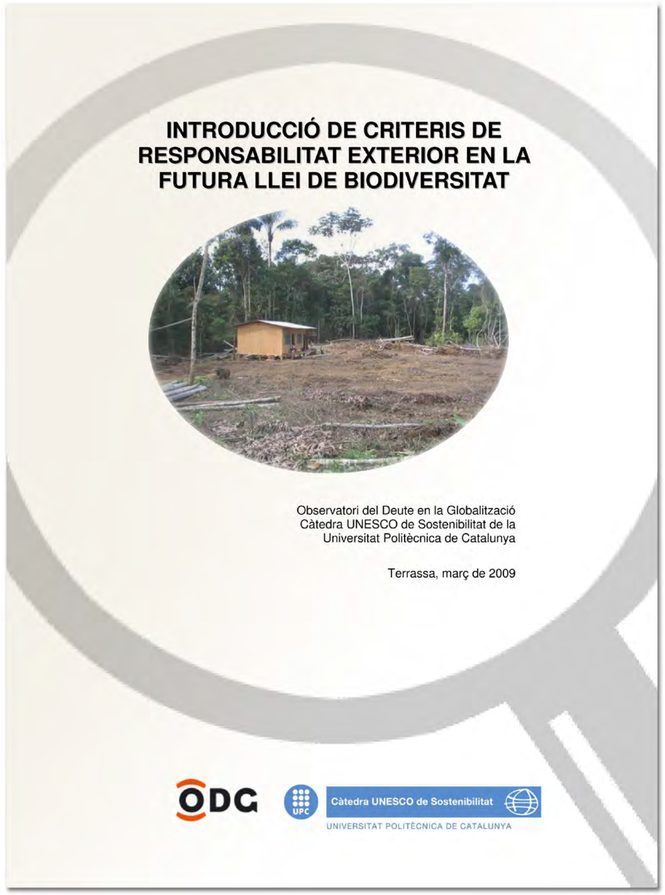
La responsabilitat exterior en la conservació de la biodiversitat

L'any 2009, en col·laboració amb l'Observatori del Deute en la Globalització / Càtedra UNESCO, es va estudiar l'impacte de l'activitat econòmica i els hàbits de consum de la societat catalana sobre la biodiversitat global, amb l'objectiu d'establir criteris de responsabilitat exterior en l'acció de govern de la Generalitat de Catalunya.

L'estudi analitza l'efecte sobre la biodiversitat global d'aspectes com:

- la cooperació internacional, i el que es coneix com "anticooperació"
- les importacions de petroli, gas i urani; agrocombustibles; minerals; productes agrícoles, de pesca i aqüicultura; fusta; espècies en perill d'extinció
- la inversió directa a l'exterior, tenint en compte l'accionariat o el capital d'origen català en empreses l'activitat de les quals impacta sobre la biodiversitat
- l'ajuda oficial al desenvolupament, pel fet que molts projectes de cooperació tenen lloc en indrets amb una diversitat biològica molt alta
- les polítiques oficials d'internacionalització del sector empresarial català, en la mesura que les operacions comercials i la inversió catalana a l'exterior són font d'impactes potencials sobre la biodiversitat mundial

S'està treballant en una segona fase de l'estudi, que conclourà amb un pla d'acció.

Reforcem les polítiques davant el canvi global

Polítiques de canvi climàtic a Catalunya

Índex

El Pla marc de mitigació del canvi climàtic 2008–2012 va permetre coordinar, seguir i impulsar polítiques, plans, actuacions i projectes sectorials orientats a la reducció d'emissions.

L'Estratègia catalana d'adaptació al canvi climàtic 2013-2020 busca la minimització dels costos ambientals, socials i econòmics que poden aparèixer davant els nous escenaris climàtics previsibles, i proposa mesures genèriques i particulars d'adaptació d'acord amb el grau de vulnerabilitat dels sectors i sistemes identificats (agricultura, ramaderia, biodiversitat, gestió de l'aigua, gestió forestal, indústria i serveis, mobilitat, etc.). Hi ha mesures tècniques, normatives, econòmico-financeres, de recerca, d'educació i de sensibilització. El Delta de l'Ebre i els Pirineus destaquen com a territoris més vulnerables; i l'aigua com el sistema més sensible als impactes climàtics.

Tant per a l'elaboració de l'Estratègia com per a les revisions que se'n preveuen, s'han identificat els agents implicats i s'han previst mecanismes de participació i coordinació.

© Parc Natural del Delta de l'Ebre

Índex

© 2012 Generalitat de Catalunya

dgpa@gencat.cat

www

Direcció General de Polítiques Ambientals

Disseny gràfic: Ombratorrada